

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ І ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ

Кравченко Л. В.

*аспірант відділу аспірантури і докторантури
Національної академії Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Успішно налагоджена взаємодія слідчих і оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д), зокрема спостереження за особою, річчю або місцем є запорукою ефективного та якісного досудового розслідування. Максимальне об'єднання зусиль слідчих і оперативних підрозділів безпосередньо впливає на результативність отримання важливої інформації, яка може стати доказом у кримінальному провадженні.

Варто зазначити, що у науковій літературі існують різні погляди вчених щодо тлумачення поняття «взаємодія». «І.П. Козаченко та В.Л. Регульський вважають, що взаємодія – це своєрідна модель комплексного здійснення сил, засобів і методів для досягнення поставленої мети, здійснення відповідних спільних заходів, вибором таких тактичних прийомів або їх комбінацій, які найкраще забезпечують виконання завдань у винятково короткі терміни силами і засобами, що є в розпорядженні суб'єктів взаємодії, при найменших затратах і при безумовному дотриманні чинного законодавства» [1, с. 137].

«Вивчивши сукупність багатьох ознак, які розкривають сутність процесу взаємодії, В.Д. Пчолкін сформулював поняття взаємодії як засновану на спільності цілей і завдань, погоджену за часом, місцем і змістом, визначену законодавством діяльність компетентних суб'єктів щодо раціонального застосування наявних сил, засобів і методів для своєчасного виявлення, попередження та розкриття злочинів» [1, с. 137].

У свою чергу, досліджуючи спостереження за особою, річчю або місцем, можна констатувати, що вищевказана процесуальна дія, яка передбачена ст. 269 Кримінального процесуального кодексу [2] (далі – КПК) України, «проводиться на підставі ухвали слідчого судді з метою встановлення даних про особу та про її зв'язки у разі, коли є факти, які підтверджують, що нею готується тяжкий або особливо тяжкий злочин; для отримання відомостей, які вказують на ознаки такого злочину; запобігання і припинення терористичних актів та інших посягань спеціальних служб іноземних держав та організацій» [3, ст. 8].

Зокрема, існують виключення, які дозволяють, у виняткових випадках, розпочати процесуальну дію до постановлення ухвали

слідчого судді, за рішенням слідчого, узгодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор невідкладно після початку такої процесуальної дії звертається з відповідним клопотанням до слідчого судді. Останній зобов'язаний розглянути клопотання про надання такого дозволу протягом шести годин з моменту його отримання [2].

Розглядаючи взаємодію слідчих і оперативних підрозділів під час проведення спостереження за особою, річчю або місцем, важливо зазначити наступне: слідчий є посадовою особою, котра уповноважена в межах компетенції, передбаченої кримінально-процесуальним законодавством, здійснювати досудове розслідування у кримінальному провадженні, «шляхом збирання, перевірки та оцінювання доказів» [4, с. 271]. Він несе відповідальність за законність та своєчасність здійснення процесуальних дій.

У клопотанні слідчого, прокурора, ухвалі слідчого судді не зазначається уповноважений оперативний підрозділ, який має виконувати вищевказану процесуальну дію. У Службі безпеки України, Державній прикордонній службі України, податковій поліції – це підрозділи оперативного документування, у Міністерстві внутрішніх справ України – підрозділи оперативної служби [5, с.16].

У відповідності до ст. 41 КПК України [2], оперативні підрозділи проводять візуальне спостереження в рамках кримінального провадження за письмовим дорученням слідчого, прокурора.

Доручення на проведення спостереження за особою, річчю або місцем підрозділам оперативного документування є не лише доцільно виправданим, а навіть обов'язковим, оскільки саме оперативні співробітники володіють достатніми навичками для застосування спеціальних тактичних прийомів візуального спостереження. На відміну від слідчих, цих навичок негласної роботи оперативні підрозділи набували протягом багатьох років, що позитивно впливає на дотримання вимог конспірації під час проведення цієї НС(Р)Д. Однак, слід пам'ятати, що оперативний працівник не наділений, повноваженнями самостійно ініціювати проведення спостереження за особою, річчю або місцем або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Таким чином, «найефективнішою взаємодією слідчого з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами кримінального провадження є така взаємодія, що заснована на підставі вимог кримінального процесуального законодавства та напрацьованих практикою вимог» [4, с. 273].

На даний час мають місце певні порушення вимог законодавства в частині недотримання термінів виконання деяких процесуальних дій, а саме: несвоєчасного розгляду клопотань про надання дозволу на проведення спостереження за особою, річчю або місцем слідчим

суддею; несвоєчасного повідомлення прокурором слідчого суддю про початок проведення вищезазначеної процесуальної дії та неможливість своєчасного залучення оперативного підрозділу до проведення такої дії. Тому, слідчий суддя, слідчий, прокурор та оперативний співробітник мають нести відповідальність за порушення норм чинного законодавства.

На нашу думку, для запобігання порушенню вищерозглянутої норми, потрібно відвести більш раціональний часовий проміжок для розгляду процесуальних документів, що сприятиме покращенню механізму взаємодії слідчого судді, слідчого, прокурора та оперативних підрозділів.

Література:

1. Назаренко Д. В. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ зі спеціальними підрозділами при проведенні візуального спостереження. *Правова держава*. 2015. Вип. № 19. С. 136–141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 14.04.2022).

3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12?find=1&text=запобігання> – Текст (дата звернення: 14.04.2022).

4. Антонюк А. Б., Мазурець О. О. Визначення процесуального статусу слідчого у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. Вип. № 2. С. 270–273. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-2/65>

5. Грібов М. Л. Правове регулювання візуального спостереження. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. Вип. № 1(27). С. 13–23.